

Οι πλαστογράφοι της ιστορίας: Η δήμεν λογοκλοπή από την Παλαιά Διαθήκη

Πρόκειται για μια θεωρία που γεννήθηκε στους κόλπους των Ιουδαίων της Διασποράς και υιοθετήθηκε από τους πνευματικούς τους απογόνους, τους χριστιανούς. Σύμφωνα με αυτήν, οποιαδήποτε πνευματική δημιουργία είναι κλεμμένη από τον Μωυσή. Το όλο σκεπτικό στηρίζεται στο ότι ο Μωυσής είναι ο αρχαιότερος όλων των συγγραφέων. Για παράδειγμα, ισχυρίζεται ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς στο σύγγραμμά του «Στρωματείς»: *«Σύμφωνα μ' αυτά είναι **“κλέπτες και ληστές”** οι φιλόσοφοι των Ελλήνων, που έλαβαν και πριν από την παρουσία του Κυρίου από τους Εβραίους προφήτες, χωρίς να το συνειδητοποιήσουν, ψήγματα της αληθείας, αλλά τα οικειοποιήθηκαν σα να ήταν δικά τους»* (Βιβλίο Α, ΕΠΕ, σ. 107).

Όπως γνωρίζουμε, μια από τις συνέπειες των κατακτήσεων του Αλεξάνδρου ήταν η διάδοση του ελληνικού πολιτισμού. Έκτοτε, όσοι μη Έλληνες μούνταν στα ελληνικά γράμματα και στις ελληνικές συνήθειες, καλούνταν «ελληνιστές» ή «ελληνίζοντες». Μετά τον απροσδόκητο θάνατο του Αλεξάνδρου, η τεράστια αυτή αυτοκρατορία που δημιουργήθηκε, διαιρέθηκε σε τέσσερα βασίλεια. Η Αλεξάνδρεια κτίστηκε περίπου το 331 π.κ.ε. από τον Αλέξανδρο και στις επόμενες δεκαετίες απετέλεσε όχι μόνο ένα εμπορικό κοσμοπολίτικο κέντρο, αλλά συνάμα και ένα πνευματικό κέντρο εφάμιλλο των Αθηνών. Το έτος 297 π.κ.ε., έχουμε την ίδρυση του «Μουσείου» από τον Πτολεμαίο τον «Σωτήρα», με την συνεπικουρία του Δημητρίου του Φαληρέως (ενός εξόριστου πολιτικού και περιπατητικού φιλοσόφου) και του Φιλιτά. Το «Μουσείο» ήταν σχολείο καλών τεχνών, όπου καλλιεργούνταν τα γράμματα και οι τέχνες. Σύμφωνα με τον Στράβωνα, διέθετε βιβλιοθήκη, εργαστήρια, αστεροσκοπείο, και χώρους εστίασης για τους διανοητές. Επίσης, διέθετε και την περίφημη βιβλιοθήκη, που φιλοξενούσε αναρίθμητα σπουδαία συγγράμματα του αρχαίου κόσμου. Το Σεραπείον δημιουργήθηκε αργότερα επί εποχής Πτολεμαίου του «Ευεργέτη». Η γοητεία του ελληνικού πνεύματος άσκησε επιρροή και στους Ιουδαίους λογίους της Αλεξάνδρειας, οι οποίοι μακριά από τον μητροπολιτικό τους χώρο, ήταν περισσότερο ελεύθεροι αλλά και μορφωμένοι σε σχέση με τους συμπατριώτες τους στην Παλαιστίνη. Αν και ο εξελληνισμός τους ποτέ δεν τους οδήγησε στο να

αρνηθούν τις πατρώες τους θρησκευτικές παραδόσεις, εντούτοις θέλησαν να τις υπερασπιστούν απολογούμενοι -τρόπω τινά- στους Ιουδαίους της Παλαιστίνης.

Όπως γράφει ο θεολόγος Σ. Γιαγκάζογλου στο άρθρο «Πλάτων ή Μωυσής; Η θεωρία της λογοκλοπής» (Σύναξη, τ. 69, σ. 41-48, έτος 1999) ...

Ο Αλεξανδρινός Ιουδαϊσμός αριθμούσε κατά την ελληνιστική περίοδο ένα εκατομμύριο πληθυσμό. Παρά την πατροπαράδοτη ευσέβειά τους, οι Ιουδαίοι της Αλεξάνδρειας και σε αντίθεση με τους Παλαιστινίους συμπατριώτες τους, όχι μόνο μιλούσαν και έγραφαν στην Ελληνική αλλά και ήσαν εντεταγμένοι στον ελληνικό πολιτισμό.

Έτσι,

Προσπαθώντας να διασώσουν τη θρησκευτική τους ιδιοπροσωπία και παράδοση μπροστά στη γοητεία του ελληνικού τρόπου σκέψης και ζωής αλλά και για να απολογηθούν ίσως στους Παλαιστινίους αδελφούς τους για το άνοιγμά τους αυτό προς τον ελληνικό πολιτισμό, ορισμένοι Αλεξανδρινοί Ιουδαίοι διετύπωσαν τη θεωρία της λογοκλοπής.

Η αντίδρασή τους μπορεί να συνοψιστεί στις ακόλουθες ενέργειες:

α) Δημιούργησαν την γνωστή μετάφραση των «Εβδομήκοντα», εφόσον η γλώσσα που μιλιόταν από τους περισσότερους ήταν η Ελληνική και όχι τα Εβραϊκά. Επειδή οι σχετικές πληροφορίες που αναφέρουν ότι ο Έλληνας Πτολεμαίος ζήτησε δι' επιστολής από τον αρχιερέα της Ιερουσαλήμ Ελεάζαρο την αποστολή 72 λογίων προκειμένου να μεταφράσουν το Νόμο στα Ελληνικά ώστε να «κοσμούν» την βιβλιοθήκη, προέρχονται από την ψευδεπίγραφη και ιστορικά ανακριβή και αντιφατική επιστολή του «Αριστέα», υποστηρίχθηκε ότι στην πραγματικότητα η μεταγενέστερη αυτή επιστολή ήταν «ένα **προπαγανδιστικό** κείμενο που απευθύνεται προς τους Έλληνες προκειμένου να καταδείξει την υπεροχή του ιουδαϊκού Νόμου» (Μ. Κωνσταντίνου, «Η αρχαία Βίβλος της Εκκλησίας· 13 βήματα εισαγωγής στην Παλαιά Διαθήκη»). Το πιθανότερο είναι ότι τα βιβλία αυτά ουδέποτε εισήχθησαν στην βιβλιοθήκη, αλλά κυκλοφορούσαν μεταξύ των Αλεξανδρινών Ιουδαίων.

β) Για λόγους θρησκευτικής αντιπαραθέσεως, κατηγόρησαν τον Ελληνισμό ως «ειδωλολατρία», στην οποία απέδωσαν νέο νόημα. Δηλαδή, από ξένη εικονιστική

(δηλαδή, μη Ιουδαϊκή) λατρεία όπως νοούνταν αρχικά, κατέληξε σε «λατρεία δαιμόνων».

γ) Δημιούργησαν επιπλέον θρησκευτική-φιλοσοφική λογοτεχνία στην ελληνική γλώσσα, την οποία απέδωσαν σε «εξέχοντες» προπάτορές τους. Για παράδειγμα, το βιβλίο «Εκκλησιαστής» που γράφτηκε κατά την ελληνιστική περίοδο και εμπεριέχει στοιχεία από την ηρακλείτεια τη στωική και την επικούρεια φιλοσοφία, αποδόθηκε στον Σολομώντα.

δ) Πλαστογράφησαν τους «Σιβυλλικούς χρησμούς», οι οποίοι υποτίθεται ότι προέλεγαν την καταστροφή των εθνικών.

ε) Ισχυρίστηκαν ότι όλοι αντέγραψαν τον Μωυσή, εφόσον εκείνος ήταν (υποτίθεται) ο αρχαιότερος όλων.

Σε αυτήν την **παραχάραξη** της ιστορίας και της πραγματικότητας, πρωταγωνιστικό ρόλο είχε ο ιστορικός Ιουδαίος Αρταπάνος που θεωρεί τον Μωυσή εμπνευστή του Ομήρου και του Ορφέα, ο Ιουδαίος Πυθαγόρειος Έρμιππος Καλλιμαχίου, ο Φίλων ο Αλεξανδρεύς που ανάγει όλα τα φιλοσοφικά δόγματα στις Γραφές χρησιμοποιώντας την αλληγορική μέθοδο, ο ιστορικός Ιώσηπος, και ο Ιουδαίος περιπατητικός Αριστόβουλος που ισχυρίζεται ότι ο Πλάτων υπέκλεψε στοιχεία από το βιβλίο «Γένεση» του Μωυσή προκειμένου να συγγράψει τον «Τίμαιο», όπως και ότι ο Όμηρος και ο Ησίοδος πήραν στοιχεία από την «Έξοδο». Μάλιστα, χάρισε ένα σύγγραμμά του στον Πτολεμαίο τον ΣΤ΄, στο οποίο δίνει μια αλληγορική ερμηνεία της Πεντατεύχου, υποστηρίζοντας ότι η Ελληνική γραμματεία στηρίζεται εκεί.

Για αυτόν, αναφέρει ο Σ. Γιαγκάζογλου: «Ο Αριστόβουλος προχώρησε ακόμη περισσότερο στο θεωρητικό του εγχείρημα, **χαλκεύοντας** πολυάριθμες περικοπές Ελλήνων συγγραφέων που θα παραπλανήσουν για αρκετό διάστημα το αναγνωστικό κοινό» («Πλάτων ή Μωυσής; Η θεωρία της λογοκλοπής», Σύναξη τ. 69, σ. 41-48, έτος 1999).

Την ίδια απάτη υιοθέτησε και ο Χριστιανισμός: «Ο Χριστιανισμός, κατόπιν, αντιμετωπίζοντας τις κατηγορίες των εθνικών φιλοσόφων, **υιοθετεί, προεκτείνει και προσαρμόζει την απολογητική του Αλεξανδρινού Ιουδαϊσμού στις δικές του ερμηνευτικές και απολογητικές ανάγκες**. Αφού αποκλείονται οι άπιστοι στον Χριστό Ιουδαίοι, ο Χριστιανισμός με επιμονή θεωρεί ότι είναι ο νόμιμος πλέον κληρονόμος του Μωυσή και των προφητών. Κατ' αυτόν

τον τρόπο κατέχει μια αρχαιότητα, την οποία δεν μπορεί να αντιποιηθεί η ελληνική φιλοσοφία. **Η χρονολογική πολεμική** έναντι της ελληνικής φιλοσοφίας είναι μια κοινή στάση από τους Απολογητές του δεύτερου αιώνα ως την ώριμη πατερική περίοδο» (ο. π).

Έχοντας ως βάση τα ανωτέρω, ήσαν σε θέση να κάνουν ισχυρισμούς όπως οι παρακάτω:

«Επομένως απεδείχθη από τα προειρημένα ότι ο Μωυσής είναι πρεσβύτερος των ηρώων, πόλεων, δαιμόνων. Και πρέπει να πιστεύωμεν εις τον αρχαιότερον κατά την ηλικίαν, παρά εις τους Έλληνας, **οι οποίοι ηρύσθησαν τα δόγματα εκείνου, ως από πηγήν, όχι κατ' επίγνωσιν**» (Τατιανός, «Προς Έλληνας», ΕΠΕ 2, σ.101).

«Ο Μωυσής είναι πρεσβύτερος από όλους τους Έλληνας συγγραφείς» (Ιουστίνος, «Ά Απολογία», ΕΠΕ , σ. 151).

«Η φιλοσοφία των Εβραίων είναι πολλές γενιές αρχαιότερη» (Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, «Στρωματείς» βιβλίο Α, ΕΠΕ 3, σ. 83).

Τα ίδια ισχυρίζεται και ο Ωριγένης στο «Κατά Κέλσου» και στο «Περί αρχών», όπου η ελληνική φιλοσοφία δήθεν υπεξαίρεσε από τις Γραφές ότι πιο άξιο λόγου έχει να επιδείξει.

Να τι προτρέπει το βιβλίο «Αποστολικές Διαταγές» τους Χριστιανούς:

Να μένεις μακριά από τα εθνικά βιβλία. Τι σου χρειάζονται άλλωστε τα ξένα λόγια ή οι νόμοι ή οι ψευδοπροφήτες, τα οποία μάλιστα και απομακρύνουν από την πίστη τους ελαφρόμυαλους; Τι δηλαδή σου λείπει στο νόμο του Θεού, για να στραφείς προς εκείνα τα ειδωλολατρικά παραμύθια; Γιατί είτε ιστορικά γεγονότα θέλεις να διαβάσεις, έχεις τα βιβλία των Βασιλειών· είτε φιλοσοφικά και ποιητικά, έχεις τους Προφήτες, τον Ιώβ και τον συγγραφέα των Παροιμιών, στους οποίους βρίσκεις περίσσεια σκέψη ποιήσεως και σοφίας, γιατί είναι λόγια του μόνου σοφού Κυρίου. Εάν πάλι έχεις όρεξη για ασματικά κείμενα, έχεις τους Ψαλμούς· εάν θέλεις να μάθεις για τη δημιουργία των αρχαίων, έχεις τη Γένεση· είτε, τέλος, θέλεις να γνωρίσεις νόμους και εντολές, έχεις τον ένδοξο Νόμο του Κυρίου. Μείνε με δύναμη λοιπόν μακριά από όλα τα ξένα και διαβολικά.

(ΕΠΕ 1, σ. 43)

Το άρθρο θα μπορούσε να τελειώσει εδώ. Εφόσον οι ανθελληνικοί ισχυρισμοί στηρίζονται σε παραποιήσεις και σε χαλκεύσεις, εύλογο είναι ότι καταρρέουν και τα αντίστοιχα συμπεράσματα. Όμως, θα θέλαμε να δώσουμε κάποια επιπλέον στοιχεία, προκειμένου να βοηθηθούν περισσότερο όσοι ενδιαφέρονται για το ζήτημα. Παρακάτω αριθμούμε επιπλέον επιχειρήματα, βάσει των οποίων είναι αδύνατο να ισχύει η θεωρία της δήθεν «λογοκλοπής».

1. Σε ποια σημεία των ιουδαϊκών γραφών εκφράζονται αξίες και ιδανικά ισάξια ή και ανώτερα από όσα εκφράζονται στην Ελληνική;
2. Πόσοι αναφέρονται σε ιουδαϊκό πολιτισμό και πόσοι στον ελληνικό; Τί συνεισέφερε ο μεν και τι ο δε, σε παγκόσμιο επίπεδο;
3. Γνωρίζουμε για τους ελληνοιστές και τι εκφράζει ο όρος. Υπάρχει αντίστοιχος όρος για τους Ιουδαίους;
4. Που είναι τα αντίστοιχα επιτεύγματα των Ιουδαίων; Κάποιος αστρονόμος, γιατρός, μαθηματικός, γεωμέτρης, φιλόσοφος, επιστήμονας, ζωγράφος, ποιητής; Πώς άλλωστε, εφόσον ο Παύλος μας πληροφορεί για το μέγα χάσμα, καθώς «*Ιουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν*» (Ἄ Κορινθίους, 1:22). Οι Ιουδαῖοι «αἰτούν», ενώ οι Ἕλληνες «ζητούν». Η μια στάση είναι παθητική, η άλλη ενεργητική. Ο ένας περιμένει ουρανοκατέβαρα σημεία, ο άλλος απορεί και θαυμάζει και προσπαθεί να κατανοήσει τον κόσμο που τον περικλείει και τη θέση του σε αυτόν.
5. Θα ήταν πολύ χρήσιμο να δούμε την ιστορική μνήμη Ιουδαίων και Ελλήνων. Ποιος διατηρεί στις παραδόσεις του τις αρχαιότερες μνήμες; Σύμφωνα με τις Γραφές, ο κατακλυσμός του Νώε που αναφέρεται στο βιβλίο της Γενέσεως (που υποτίθεται ότι γράφτηκε από τον Μωυσή), αν κάνουμε αναγωγή στην χριστιανική χρονολόγηση, έγινε περίπου το 3338 π.Χ. Δηλαδή, περίπου 5358 χρόνια πριν από σήμερα. Ανατρέχοντας στις ελληνικές παραδόσεις, οι αρχαίοι μας συγγραφείς αριθμούν τρεις κατακλυσμούς. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει η αρχαιολόγος και διδάκτωρ γεωμυθολογίας, κα Ε. Μητροπέτρου, ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνος (πατέρας του Έλληνα) που αφορά τον Κορινθιακό κόλπο και την Θεσσαλία, τοποθετείται (με αναγωγή στην χριστιανική χρονολόγηση) στο 10.980 π.Χ. (ή 13.000 χρόνια πριν από σήμερα). Ο κατακλυσμός του Ωγύγου που αφορά την Αττική και την Βοιωτία, τοποθετείται μεταξύ του 12480 π.Χ.- 10.480 π.Χ. (ή 14.500-12.500 χρόνια πριν από σήμερα). Και του Δαρδάνου, ο οποίος χωρίζεται σε

δύο φάσεις: α) η πρώτη αφορά τη Μαύρη Θάλασσα και το Αιγαίο, και τοποθετείται στο 12.480 π.Χ. (ή 14.500 χρόνια πριν από σήμερα), και η δεύτερη που τοποθετείται στο 5580 π.Χ. (ή 7600 χρόνια πριν από σήμερα). Δηλαδή, σε εποχές όπου κατά την «θεόπνευστη» Γένεση δεν είχε καν υπάρξει ο άνθρωπος, εφόσον ο άνθρωπος υπάρχει στη γη εδώ και περίπου 7.500 χρόνια (κατά το κείμενο των Εβδομήκοντα) ή 6.000 χρόνια (κατά το κείμενο το μασοριτικό). Σύμφωνα με το πατριαρχείο Ιεροσολύμων, η δημιουργία του ανθρώπου τοποθετείται στο 5508 π.Χ., άρα ο άνθρωπος έχει ιστορία 7528 χρόνια. Και να σκεφτεί κανείς, ότι μόνο στην κατηγορία «homo», ο «homo sapiens sapiens», δηλαδή ο σύγχρονος άνθρωπος, εμφανίζεται πριν από περίπου 200.000 χρόνια.

Ας εξετάσουμε τώρα και το ζήτημα του κατά πόσο είναι ο συγγραφέας της Πεντατεύχου ο Μωυσής. Ο καθηγητής Μ. Κωνσταντίνου, ο οποίος ειδικεύεται στα της Παλαιάς Διαθήκης, στο «Η αρχαία Βίβλος της Εκκλησίας· 13 βήματα εισαγωγής στην Παλαιά Διαθήκη», παρέχει πολλά χρήσιμα στοιχεία όσον αφορά την χρονολόγηση και την σύνθεση των πέντε αυτών βιβλίων που θεωρούνται δήθεν τα παλαιότερα, από τα οποία οι πρόγονοί μας δήθεν έκλεψαν... ιδέες!

Γράφει:

*Το πρόβλημα της συγγραφής και της σύνθεσης της Πεντατεύχου αποτέλεσε από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα αντικείμενο πολλών συζητήσεων. Ομόφωνα η αρχαία ιουδαϊκή και η χριστιανική παράδοση αποδίδει το έργο στον Μωυσή, ενώ, επίσης σχεδόν ομόφωνα, **η σύγχρονη έρευνα το θεωρεί προϊόν μεταγενέστερης σύνθεσης αρχαίων προφορικών και γραπτών παραδόσεων, που πιθανότατα συνέβη μετά τη βαβυλώνια αιχμαλωσία των Ιουδαίων, κατά την περίοδο της δράσης του Έσδρα (5ος π. Χ αιώνας).***

Σύμφωνα με το καθηγητή, αρχικά αναπτύχθηκαν τρεις θέσεις:

- Ο Μωυσής έγραψε ολόκληρη την Πεντάτευχο, εφόσον υπάρχουν χωρία που το αποδεικνύουν.
- Ο Μωυσής δεν έγραψε ολόκληρη την Πεντάτευχο, επειδή υπάρχουν μέρη της τα οποία θα ήταν αδύνατο να γράψει (λ. χ για τον θάνατό του).
- Μάλιστα, κάποιιοι προχώρησαν σε περαιτέρω διαίρεση: α) όσα έγραψε ο Μωυσής καθοδηγούμενος από τον Θεό, β) όσα έγραψε ο Μωυσής χωρίς να είναι καθοδηγούμενος από τον Θεό (λαμβάνοντας αφορμή από την φερόμενη παραδοχή του Ιησού ότι ο Μωυσής κάποια πράγματα τα επέτρεψε για την σκληροκαρδία του

λαού), και γ) όσα έγραψαν οι πρεσβύτεροι.

Το συμπέρασμα ήταν «ότι η Πεντάτευχος αποτελεί την τελική έκδοση μιας καταγραφής από τους πρεσβυτέρους του Ισραήλ της προφορικής διδασκαλίας του Μωυσή». Τελικά, η άποψη που κυριάρχησε ήταν ότι «ο Νόμος συνιστά έργο του Μωυσή, η τελική όμως έκδοσή του έγινε από τον Έσδρα».

Ο προσεκτικός όμως μελετητής, μπορεί να εντοπίσει πολλές διαφορές όχι μόνο μεταξύ της Πεντατεύχου και των υπόλοιπων Γραφών, αλλά και μεταξύ της ίδιας της Πεντατεύχου.

- «και ουτοι οι βασιλεις οι βασιλευσαντες εν εδωμ **προ του βασιλευσαι βασιλεα εν ισραηλ**» (Γένεση, 36:31). Δεν θα μπορούσε να γράφει ο Μωυσής για «βασιλεία στον Ισραήλ» ως τελεσμένο γεγονός, όταν στην εποχή του δεν υπήρχε ο θεσμός. Ούτε κάποιος στην εποχή του Μωυσή.

- Οι θυσίες κατά την Πεντάτευχο, επιτρέπεται να προσφέρονται μόνο όπου εκλέξει ο Κύριος (Δευτερονόμιο, 12:11), και μάλιστα από ιερείς που προέρχονται από την γενιά του Ααρών (Αριθμοί, 18). Στα «ιστορικά» βιβλία όμως, προσφέρουν θυσίες μη ιερείς (όπως ο Σαμουήλ, ο Ηλίας). Συνεπώς, οι διατάξεις δεν υπήρχαν από την εποχή του Μωυσή.

- Κατά την πεντάτευχο, απαγορεύεται η καταστροφή των οπωροφόρων δέντρων κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις. Όμως, ο Ελισαιέ, διατάζει το κόψιμο κάθε δέντρου της Μωάβ (Δ΄ Βασιλείων, 3:19). Επομένως, ούτε αυτά μπορούν να αποδοθούν στον προγενέστερο Μωυσή.

- Σύμφωνα με το βιβλίο «Ιεζεκιήλ», οι θυσίες των ζώων πρέπει να γίνονται σε πέτρινα τραπέζια (κεφ. 40:38), ενώ στο Δευτερονόμιο πάνω στο θυσιαστήριο.

- Επίσης, στο ίδιο βιβλίο, υπάρχει ένα τυπικό εξιλέωσης που δεν υπάρχει όμως στην Πεντάτευχο.

- Για την νομηνία, οι διατάξεις μεταξύ του βιβλίου «Αριθμοί» και «Ιεζεκιήλ» είναι εντελώς διαφορετικές.

Και καταλήγει ο καθηγητής: «Με βάση τις διαπιστώσεις αυτές πολλοί ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι **η Πεντάτευχος είναι έργο πολύ μεταγενέστερο**».

Όσον αφορά τις αντιφάσεις μεταξύ της Πεντατεύχου και... της Πεντατεύχου, εξηγεί ο καθηγητής: «Οι επιστήμονες διαπίστωσαν ότι στο ίδιο κείμενο της Πεντατεύχου υπάρχουν **πολλές αντιφάσεις** και επομένως αυτό δεν μπορεί να προέρχεται από έναν συγγραφέα».

- Η Σάρρα είναι ενενήντα ετών (Γένεση, 17:17), και στο κεφάλαιο 20 ο Αβιμέλεχ θέλει να την κάνει γυναίκα του λόγω της ομορφιάς της.
- Το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της πώλησης του Ιωσήφ και της άφιξης των αδελφών του στην Αίγυπτο, είναι 22 χρόνια. Στο ίδιο διάστημα, ο αδελφός του ο Ιούδας παντρεύτηκε και απέκτησε τρεις γιους. Από αυτούς, οι δύο παντρεύτηκαν διαδοχικά την Θάμαρ, πέθαναν, και εν συνεχεία παραπλανήθηκε από την νύφη του, κάνοντας μαζί της δύο παιδιά. Το ένα από αυτά, ο Φαρές, έκανε άλλα δύο παιδιά. Τρεις γενιές σε...22 χρόνια!
- Η κιβωτός της διαθήκης, σύμφωνα με το Δευτερονόμιο, κατασκευάστηκε από τον Μωυσή, ενώ κατά την Έξοδο από τον Βεσελεήλ.
- Ο Ααρών πέθανε στο όρος Ωρ (Αριθμοί, 33:37-38), ενώ κατά το Δευτερονόμιο, στο Μισαδαί ή Μοσερά.

Πέρα από αυτά, ο Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, επισημαίνει και άλλα.

*«Διαπιστώθηκε επίσης ότι ορισμένα γεγονότα περιγράφονται **δύο φορές** και μάλιστα **με τρόπο διαφορετικό**».*

- Τα ζώα δημιουργούνται πριν τον άνθρωπο, ενώ σε άλλο σημείο ο άνθρωπος δημιουργείται πριν τα ζώα.
- Δύο φορές αιτιολογείται η ονομασία προσώπων και τόπων (Γένεση, 21:22 και 26:23/ Γένεση, 32:29 και 35:10).
- Περιγραφή του διωγμού της Άγαρ από την Σάρρα δύο φορές με τον ίδιο τρόπο.
- Η Σάρρα παρουσιάζεται ως αδελφή του Αβραάμ δύο φορές, οδηγείται στο χαρέμι του βασιλιά, αλλά τελικά σώζεται με την επέμβαση του θεού. Τα ίδια ακριβώς με την Ρεβέκκα.

Έτσι, *«Η Πεντάτευχος αντλεί υλικό από περισσότερες πηγές».*

- Την πρώτη φορά καλείται ο Νώε να μπει στην κιβωτό παίρνοντας μαζί του ένα ζεύγος «καθαρού» ζώου, ενώ την δεύτερη επτά.
- Ο Ιωσήφ πωλείται σε Ισμαηλίτες εμπόρους (Γένεση, 37:25,27,28 και 39:1). Κατά το ίδιο... κεφάλαιο, σε Μαδιανίτες (Γένεση, 37:28).

Αυτό οδήγησε τους ερευνητές στην θεωρία των πηγών. Ότι τα κείμενα αυτά είναι συντεθειμένα από τέσσερις διαφορετικές πηγές. Χωρίς να θέλουμε να μπούμε σε περισσότερες λεπτομέρειες, αναφέρουμε κοντολογίς ότι, *«η Πεντάτευχος, στην ολοκληρωμένη μορφή της που προέκυψε από τη σύνθεση όλων των πηγών ύστερα από μια σειρά επεξεργασίες, δόθηκε για πρώτη φορά από τον Έσδρα γύρω στα 444 π.Χ., κατά τη συνέλευση για την οποία κάνει λόγο το «Νεεμίας» κεφ. 8».*

Όμως, ο τραγέλαφος δεν σταματά εδώ. Οι ερευνητές διαπίστωσαν περαιτέρω διαφορές ακόμα και σε κομμάτια που αναφέρονται στην ίδια πηγή. Συνεχίζει ο καθηγητής: «Με βάση τις παρατηρήσεις αυτές ορισμένοι πρότειναν την παραπέρα διαίρεση των πηγών».

Άλλοι ερευνητές, πρότειναν μια διαφορετική προσέγγιση. Αντί να χωριστεί το κείμενο ως προς τις πηγές, να χωριστεί ως προς τα λογοτεχνικά είδη που το απαρτίζουν. Δηλαδή, ποιήματα, νομικές διατάξεις, και αφηγήσεις. Αυτή η νέα οπτική, έδωσε εξίσου σημαντικές απαντήσεις.

*Ένας από τους πρωτοπόρους στον τομέα αυτό υπήρξε ο Herman Gunkel, ο οποίος με το έργο του "Υπόμνημα στην Γένεση" του 1901 έθεσε τις βάσεις για τη νέα μορφή έρευνας. Το αποφασιστικό βήμα επιτεύχθηκε με την αναγνώριση ότι πολλές αφηγήσεις, νομικές συλλογές, ποιήματα, κλπ άρχισαν να διαμορφώνονται πολύ πριν από την τελική καταγραφή τους. Η διαπίστωση αυτή ενισχύθηκε με την ανακάλυψη της γραμματείας των γειτονικών με τον Ισραήλ λαών. **Η μελέτη των κειμένων αυτών, σε συνδυασμό με τις προόδους της αρχαιολογίας και της ιστορίας στη γνώση των πολιτισμών της περιοχής, απέδειξε ότι πολλοί νόμοι και θεσμοί της Πεντατεύχου έχουν πλήθος παράλληλων με κείμενα λαών της ευρύτερης περιοχής, που είναι πολύ αρχαιότερα από τον υποτιθέμενο χρόνο συγγραφής των τεσσάρων πηγών και αρκετές αφηγήσεις προϋποθέτουν ένα άλλο, αρχαιότερο, επίπεδο από τις σχέσεις της εποχής που υποτίθεται ότι αντικατοπτρίζουν κατά τον χρόνο της σύνταξής τους.***

Επομένως, με βάση τα γραφόμενα του καθηγητή, θεωρώ ότι αναιρείται η «θεοπνευστία», η μοναδικότητα, και η ιστορικότητα των όσων διαδραματίζονται. Επιπλέον, όχι μόνο οι Ιουδαίοι δεν υπήρξαν πηγή αντιγραφής, αλλά αντιθέτως, εκείνοι κατέκλεψαν από τους γύρω λαούς!

Συνεπώς, η όποια προσπάθεια χρονολόγησης των κειμένων αυτών, είναι άνευ νοήματος, εφόσον οι πηγές «δεν θεωρούνται πλέον προϊόντα συγγραφέων μιας συγκεκριμένης εποχής, αλλά συλλογές υλικού που προέρχονταν από διάφορες πηγές και εποχές». Ο καθηγητής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται κυρίως για καταγραφή προφορικών παραδόσεων, χωρίς να αποκλείεται η ύπαρξη της γραπτής, όσον αφορά κυρίως τους νομικούς κώδικες και τους γενεαλογικούς καταλόγους...

Το παραδοσιακό αυτό υλικό συγκεντρώθηκε αρχικά σε κύκλους παραδόσεων με κοινή προέλευση ή κοινό θέμα και στη συνέχεια καταγράφηκε. Η καταγραφή όμως δεν σήμανε και το τέλος των παραδόσεων, οι οποίες συνέχισαν, παράλληλα με τη γραπτή μορφή τους, να παραδίδονται και προφορικά. Η παράλληλη πορεία γραπτής και προφορικής παράδοσης είχε ως συνέπεια τον συνεχή εμπλουτισμό της πρώτης από τη δεύτερη με στοιχεία που δεν είχαν συμπεριληφθεί στην πρώτη καταγραφή ή και νεότερα. **Όλο τελικά το υλικό αυτό συνενώθηκε, ύστερα από κατάλληλη επεξεργασία, για να αποτελέσει την Πεντάτευχο στη σημερινή της μορφή**

Διομήδης